

Essentieel voor kinderen is duidelijk te maken wat ze willen. Voor een kind met autisme is dit des te belangrijker. Niet alleen neemt dan het probleemgedrag af, ook krijgt de ontwikkeling van communicatie een stimulans. Positief neveneffect is bovendien een groeiend zelfvertrouwen.

Ariane Flesseman

Leer kinderen met autisme

vragen wat ze willen

Kenmerkend voor autisme zijn beperkingen op het gebied van communicatie en sociale interactie. Kinderen met autisme hebben moeite met het begrijpen van mensen om hen heen en ervaren problemen met het aangeven van wat zij willen en voelen. Zo hebben zij mogelijk geen of minder woorden om te zeggen waarmee ze willen spelen. Hetzelfde geldt voor troost vragen aan een ouder of aangeven dat zij iets vervelend vinden. Daarvoor in de plaats ontwikkelt het kind alternatieve uitingsvormen, denk aan huilen, schreeuwen, spullen weggoien, weglopen of zichzelf of een ander pijn doen. Ook dit zijn immers vormen van communicatie.

Ondersteunen

De ontwikkeling van communicatie start met het kunnen aangeven wat je

wil. Zo communiceert een baby onder andere door te huilen en met behulp van gezichtsuitdrukkingen of bewegingen. Hij geeft hiermee uiting aan verschillende behoeften, zoals uit bed

gehaald willen worden, knuffelen met mama of papa, melk drinken of een schone luier. Naarmate de communicatie zich ontwikkelt komen er als vanzelf meer vaardigheden bij. De baby gaat klanken imiteren, brabbelen en wijst om te delen wat hij ziet. Voor de meeste kinderen met autisme is

deze ontwikkeling echter niet vanzelfsprekend en problemen beginnen dan ook al in de vroege ontwikkeling van communicatie. Daarom is ondersteuning hierbij zo essentieel.

‘Met extra inspanning vanuit de omgeving kan ieder kind met autisme zich leren uiten’

Motivatie

Oefenen met vragen om wat je wil, gaat om leren communiceren en niet zozeer om leren praten. Er zijn veel manieren waarop een kind om iets kan vragen. Dit kan met behulp van klanken, woorden of zinnen. Maar ook door te reiken, wijzen, oogcon-

doen. Een jong kind kan je nog makkelijk in bescherming nemen tegen zichzelf of naar anderen toe. Met een groter en sterker kind wordt dit steeds lastiger. Je wil dat hij andere mogelijkheden heeft om zich duidelijk te maken. Op tijd investeren kan veel problemen voorkomen.

Boost voor ontwikkeling

Oefenen met vragen om wat een kind wil, is ook een stimulans voor de ontwikkeling van communicatie. Elke keer dat het kind met een klank, gebaar of woord meer controle krijgt over zijn omgeving, laat hij dit gedrag vaker zien en ontwikkelt zich verder. Vanuit de wetenschap Applied Behavior Analysis (ABA) kun je het als volgt uitleggen: Het gedrag (*kind vraagt wat hij wil*) wordt bekrachtigd door een fijne consequentie (*kind krijgt gewenste item*), met als gevolg dat dit gedrag zal toenemen.¹ In eerste instantie oefen je met simpele, concrete woorden. Op den duur wordt de woordenschat uitgebreid, leert een kind te generaliseren naar andere personen, ruimtes en materiaal en verbetert de uitspraak en intonatie.

Welzijn kind en omgeving

Tenslotte draagt beter kunnen communiceren bij aan het welzijn van een kind. Wanneer een kind zich makkelijker kan uiten, voelt hij zich prettiger, meer tevreden en heeft hij meer zelfvertrouwen. Ook geeft dit meer rust voor ouders. Bedenk dat als een kind niet kan aangeven waar hij behoefte aan heeft, ouders en verzorgers continu aan het raden zijn wat nodig is. *Heeft hij honger? Is hij moe? Doet iets pijn? Wil hij graag wat hebben? Wat wil hij dan?* Allemaal vragen die zonder antwoord voor frustratie en stress kunnen zorgen, bij zowel ouders als kind.

Spel als leermoment

Nieuwe vaardigheden leert een kind vooral met de juiste hulp en door veel herhaling. Om een kind te leren vra-

gen om wat hij wil, maak je gebruik van zijn interesses en motivatie. Samenspel is hier een zeer geschikt middel voor. Je gaat hem helpen door goed te kijken wat hij wil en het woord voor te zeggen waarmee hij om iets kan vragen. Zodra hij een benadering van dit woord zegt, geef je het vervolgens meteen. Van belang is dan ook om tijdens spel zoveel mogelijk momenten te creëren waarbij een kind kan oefenen met vragen. Met behulp van de aanpak 'Speel, leer en communiceer' uit het gelijknamige boek kan je op een ontspannen manier leermomenten tot stand brengen zonder een kind te overvragen.

Elk kind kan leren

Ieder kind is uniek en ontwikkelt zich op zijn eigen manier. Het is daarom niet mogelijk om precies te zeggen hoe elk kind met autisme leert communiceren. Het ene kind leert praten in meer-woord-zinnen, het andere kan zich alleen uiten met losse woorden of klanken. Ook communicatie met behulp van gebaren, pictogrammen of een spraakcomputer behoort tot de mogelijkheden. Kortom, de manier waarop een kind leert communiceren verschilt. Ik ben er echter van overtuigd dat met extra inspanning vanuit de omgeving ieder kind met autisme zich kan leren uiten. ●

auteursinformatie

Ariane Flesseman (info@speel-leerencommuniceer.nl) is orthopedagoog, BCBA en auteur van het boek 'Speel, leer en communiceer', een aanpak om kinderen met autisme door spel te leren communiceren. Kijk voor meer informatie op speelleerencommuniceer.nl.

tact te maken of een gebaar in te zetten. Daarnaast is het mogelijk om met behulp van foto's, pictogrammen, een spraakcomputer of een app op de tablet te communiceren. Kortom, de vorm van communicatie kan sterk verschillen per kind en situatie. De eigenschap die altijd aanwezig is, is motivatie voor het gevraagde voorwerp of activiteit.

Minder probleemgedrag

Het oefenen met vragen om wat je wil, draagt bij aan een afname van probleemgedrag. Door een kind te helpen om op een positieve manier aan te geven wat hij wil, geef je hem een alternatief voor minder gewenst gedrag. Het vervangen van probleemgedrag is met name van belang als een kind gewend is om te communiceren door zichzelf of anderen pijn te

¹ Cooper, J.O., Heron, T.E., & Heward, W.L. (2007). Applied Behavior Analysis (2nd ed.)